

EKONOMİ POLİTİK

Elektrik Kesintileri Neyin Sonucu?

Erinç Yeldan, 11 Ocak 2017

Geçen hafta içerisinde başta Marmara bölgesi olmak üzere Türkiye'nin büyük bölümünü olumsuz etkileyen ve ciddi ekonomik kayıplara yol açan elektrik kesintileri yaşandı. “Resmi kaynaklar” kesintilerin nedenini, *soğuk hava şartlarına bağlar ve iletim şebekesinde yaşanan arızalarla açıklamaya çalışırken, TMMOB Makine Mühendisleri Odası 4 Ocak tarihli Basın bildirisıyla sorunların gerçek özünü kamuoyu ile paylaşmaktaydı.*

Makine Mühendisleri Odası'nın (MMO'nun) açıklamalarına göre kesintilerin temel nedeni ve daha genel olarak ülkemizde enerjiye erişimde yaşanan sorunların ana kaynağı, *enerjide dışa bağımlılık, kaynak kullanımı ve yönetimindeki plansızlık ile enerji yönetimindeki hatalardır.*

MMO, 2015'te elektrik üretimi içinde, doğal gazın payının yüzde 37.9 olarak gerçekleştiğini; bu oranın 2016'nın ilk onbir ayında yüzde 33.4'e gerilemiş olduğunu belirtmektedir. Geçen hafta yoğunlaşan soğuklar nedeniyle, kentlerde ısınma amaçlı doğal gaz talebinde ciddi bir artış yaşanması ve iletim şebekesinden verilebilecek gaz miktarı sınırlılığı nedeniyle BOTAŞ bu talebi karşılayabilmek için, başta Trakya/Marmara bölgesinde olmak üzere, doğal gazla çalışan kamu ve özel tüm elektrik üreten santrallara verilen gazı önce yüzde 50 oranında azaltmış, sonra nerede ise tamamıyla kesmiştir.

MMO'nun paylaştığı verilere göre, “Türkiye genelinde elektrik üretiminde, doğal gazın payı 1 Aralık 2016'da yüzde 35.67 iken, bu pay 24 Aralık'ta yüzde 16.09'a, 27 Aralık'ta yüzde 22.24'e düşmüştür. Doğal gaz yakıtlı santralların devre dışı kalması sonucu doğan açık; başta hidrolik ve ithal kömür olmak üzere, diğer kaynaklardan yapılan elektrik üretimiyle karşılanmaya çalışılmıştır. Bu sınırlı üretim artışı da ihtiyacı karşılamayınca elektrik kesintileri uygulanmış; bu gelişmeleri yoğun kış şartları nedeniyle iletim şebekesinde yaşanan arızalar izlemiş; elektrik kesintisi nedeniyle doğal gaz yakıtlı kazan ve kombiler de çalışmayınca insanlar konut ve işyerlerinde soğuk ve karanlıkla karşı karşıya kalmış; aydınlatılmayan işyerleri kapanmış; fabrikalarda üretim ve milyonlarca liralık üretim kaybı olmuştur.”

Bilindiği üzere “ülkemizde doğal gazın yüzde 99'u ithal edilmektedir. AKP izlediği enerji politikaları ile; enerjide dışa bağımlılığı azaltma ve 'yenilenebilir enerjiyi destekleme' söylemine karşın, doğal gaza ve ithal kömüre ağırlık veren karar ve uygulamalarıyla, dışa bağımlılığın ve fosil yakıt egemenliğinin artmasını sağlamıştır. 2002'den bugüne, birincil enerji arzında yerli kaynakların payı yüzde 31.6'dan yüzde 24'e gerilemiş ve enerjide dışa bağımlılık oranı yüzde 76'ya ulaşmıştır.

TMMOB Petrol Mühendisleri Odası Enerji Politikaları Çalışma Grubu Başkanı, değerli çalışma arkadaşım **Necdet Pamir** ise Türkiye'nin doğal gaz depo kapasitesinin toplam tüketimimizin sadece yüzde 5'i seviyesinde (2,66 milyar metreküp) olduğunu vurgulamakta ve bunu ülkemizin enerji güvenliği açısından çok ciddi bir zaaf olarak değerlendirmektedir. Necdet hoca, geçtiğimiz yıllarda elektrik kurulu gücü ve üretiminde kayda değer ölçüde artışlar sağlanırken, iletim şebekesinin bu artışları karşılayacak düzeyde geliştirilmediğine

dikkat çekmektedir. Necdet hocanın gene TMMOB Makine Mühendisleri Odası çalışmasından paylaştığı verilere göre “2002-2015 döneminde elektrik üretimi yüzde 102, kurulu gücü yüzde 130 oranında artmıştır. 380 KV Trafo Merkezleri ’nin kurulu gücü yüzde 195; 154 KV Trafo Merkezlerinin kurulu gücü de yüzde 94 gibi yüksek miktarlarda artmıştır. Ne var ki bu artan kurulu gücü iletecek iletim hatlarında, yeterli miktarda genişleme yapılmadığı görülmektedir. 380 KV iletim hatlarının toplam metraji yüzde 33; 154 KV iletim hatlarının toplam metraji ise yüzde 45 gibi çok düşük oranlarda artırılabilmiştir.”

MMO ülkemizin enerji güvenliğinin sağlanması üzerine bir dizi çözüm önerisini bizlerle paylaşmaktadır:

- *Soğuk kış günlerinde kentsel gaz tüketiminin arttığı dikkate alınarak; santrallerin gazını kesmek yerine, şebekeye verilecek gaz miktarında artışa olanak sağlayacak olan doğal gaz depolama ve sıvılaştırılmış gaz terminali yatırımları hızla sonuçlandırılmalıdır.*
- *Elektrik ihtiyacını karşılamada bugüne kadar akla ilk gelen yol olan çok sayıda yeni elektrik tesisi kurmak yöntemi yerine, yıllardır özelleştirilecekleri gerekçesiyle herhangi bir yenileme yapılmaksızın çalıştırılarak özel sektöre devredilen, yeni sahipleri özel şirketler tarafından da yenilenmesi ihmal edilen santrallarda ciddi bakım, onarım, iyileştirme çalışmaları ile santral verimlerini ve üretimlerini artırma, çevresel sorunları azaltma çalışmaları hızlı bir şekilde yapılmalıdır.*
- *Mevcut santrallerin arıza ve arıza dışı nedenlerle kullanılmayan kapasitesi, santrallarda iyileştirme yatırımları, kestirimci ve planlı bakım onarım uygulanması vb. yöntemlerle devreye alınmalı, proje üretim kapasitelerinin tam olarak değerlendirilmesi hedeflenmelidir. Barajlı santrallarda gelecek yıllardaki elektrik üretimini olumsuz etkileyecek üretim zorlamalarından sakınılmalı, bütüncül bir planlama ve akılcı bir su yönetimi uygulanarak, güvenilir ve sürdürülebilir üretim sağlanmalıdır.*

Sözün özü: Bir kamu hizmeti olan ve bu nedenle tamamen piyasaya bırakılmayıp, Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu aracılığıyla denetlenmesi ve düzenlenmesi öngörülen elektrik sistemi ne yazık ki derinleşen bir bataklığa dönüşmüştür. Çözüm, piyasanın kar amaçlarının dışında, kamu yararına şeffaf ve adil düzenlemelerden geçmektedir.